

بِسْمِ تَعَالَى

راهنمای تجارت با ازبکستان

امور بین الملل اتاق بازرگانی،

صنایع، معادن و کشاورزی شیراز

کرد آورنده: زهرا همتیان

زمستان ۹۲

راهنمای تجارت با ازبکستان

آشنایی با کشور ازبکستان

ازبکستان (ازبکی: O'zbekiston، به سیریلیک: Узбекистан) کشوری است در آسیای میانه، دارای مرز مشترک با کشورهای افغانستان، تاجیکستان، ترکمنستان، قرقیزستان، و قزاقستان. پایتخت این کشور شهر تاشکند است.

مساحت خاک ازبکستان ۴۴۷،۴۰۰ کیلومتر مربع است (پنجاه و ششمین کشور از نظر وسعت). زبان رسمی ازبکستان زبان ازبکی است. مردمان ایرانی تبار ساکنان اولیه منطقه ازبکستان را تشکیل می‌دادند. زبان‌های قدیمی رایج در این منطقه زبان‌های ایرانی سغدی، خوارزمی و پارسی میانه بود.

در سده دهم میلادی، منطقه کنونی ازبکستان جزئی از قلمرو سامانیان بود. منطقه کنونی ازبکستان بعدها به ترتیب جزئی از حکومت‌های غزنوی، سلجوقی، خوارزمشاهی، مغول، تیموری و ازبک شد. در سده نوزدهم میلادی، غرب و شمال ازبکستان زیر سلطه خانات خوارزم، و جنوب ازبکستان جزئی از خانات بخارا بوده‌است. خانات بخارا و خوارزم در سال ۱۸۶۶ زیر سلطه روسیه درآمدند. سببانی‌ها به مدت ۴۰۰ سال در ازبکستان حکومت کردند.

پس از انقلاب اکتبر، در سال ۱۹۲۴، جمهوری سوسیالیستی ازبکستان به عنوان جزئی از اتحاد جماهیر شوروی) تشکیل شد. پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، در سال ۱۹۹۱، ازبکستان به استقلال دست یافت. واژه ازبکستان از دو بخش ازبک و ستان تشکیل شده‌است، که به معنای «سرزمین ازبک‌ها» است.

اتسویوکی اکابه، پژوهشگر آسیای میانه می‌نویسد: «در دوران باستان مردم آبادی‌نشین آسیای میانه ایرانی بودند. از سده ششم میلادی به بعد چند موج از گروه‌های کوچی ترک تبار به آبادی‌های منطقه رخنه کردند و از جمله در وادی فرغانه سکنی گزیدند که در پی آن، برخی از ایرانیان ویژگی‌های ترکی کسب کردند. ترک تباران در روستاها و شهرها ماندگار شدند. علی‌رغم روند تاریخی ترکی‌سازی منطقه شمار زیادی از مردم در محل‌های مختلف ایرانی باقی‌ماندند و تا به سده بیستم میلادی رسیدند.

ازبکستان با افغانستان، تاجیکستان، قرقیزستان، ترکمنستان و قزاقستان همسایه است. ازبکستان ۴۴۷۴۰۰ کیلومتر مربع مساحت و ۲۶۸۵۱۰۰۰ تن جمعیت دارد. که از این لحاظ ۵۶ کشور بزرگ جهان و ۴۲ کشور پرجمعیت جهان به حساب می‌آید. در میان کشورهای مستقل همسود از نظر پهناوری پنجمین و از لحاظ جمعیت سوم است. پایتخت آن تاشکند و از شهرهای مهم آن سمرقند و بخارا است. این کشور ۱۴۲۵ کیلومتر از شرق به غرب و ۹۳۰ کیلومتر از شمال به جنوب کشیده شده‌است.

ازبکستان کشوری خشک و محصور در خشکی است. ازبکستان به همراه لیختن اشتاین دو کشور افزون محصور در خشکی هستند یعنی توسط کشورهای دیگری که در خشکی محصور هستند احاطه شدند.

تقسیمات کشوری

کشور ازبکستان دارای ۱۲ استان (ولایت)، شهر تاشکند و یک جمهوری خودمختار است که عبارت اند از:

شهر تاشکند

استان اندیجان

استان بخارا

استان فرغانه

استان جیزک

استان نمنگان

استان نوایی

استان قشقهدریا

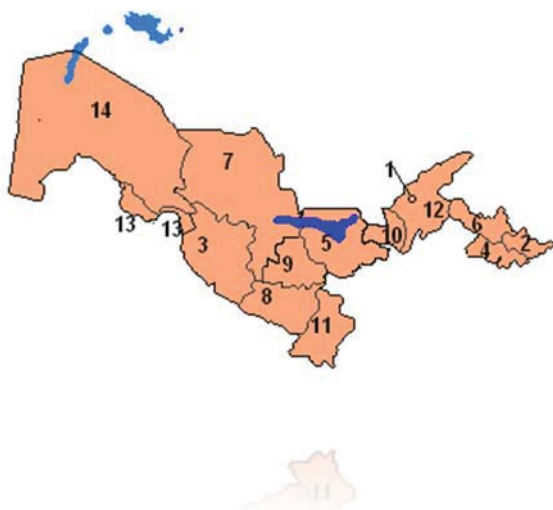
استان سمرقند

استان سیردریا

استان سرخاندریا

استان تاشکند

استان خوارزم

جمهوری خودمختار قره‌قالپاقستا

ترکیب جمعیتی ازبکستان شامل ۸۰٪ ازبک، ۵،۵٪ روس، ۵ تا ۵،۵٪ تاجیک (طبق آمارهای دولت ازبکستان)، ۳٪ قزاق، ۲،۵٪ قره‌قالپاق، ۱،۵٪ تاتار و ۲،۵٪ نیز از سایر اقوام تشکیل می‌دهند. برخلاف آمار رسمی فارسی زبانان ازبکستان (تاجیکها) ۳۰ تا ۴۰ درصد برآورد شده‌اند.

تاشکند

ایراس: شهر تاشکند پایتخت جمهوری ازبکستان، چهارمین شهر بزرگ در بین کشورهای جدا شده از نظام اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بعد از مسکو، سن پترزبورگ و کی‌یف می‌باشد. تاریخ بنای این شهر به ۲۰۰۰ سال قبل بازگشته به نحوی که در سال ۲۰۰۹م. دو هزار و دویستمین سال تأسیس آن را جشن گرفتند.

این شهر، جمعیتی بیش از ۶/۲ میلیون نفر از جمعیت ۵/۲۷ میلیونی ازبکستان را در خود جای داده و در مختصات جغرافیایی ۴۱°۱۶'N و

۶۹°۱۳'E واقع شده است. تاشکند به معنای شهر سنگی بوده و از سال ۱۹۳۰م. به عنوان پایتخت ازبکستان انتخاب شده است. هر چند بیشتر مکان‌های دیدنی جمهوری ازبکستان در شهرهای تاریخی سمرقند، بخارا و خوارزم قرار دارد اما شهر تاشکند نیز به عنوان پایتخت ازبکستان دارای مکان‌های تاریخی و مذهبی دیدنی گوناگونی است که برخی از مهم‌ترین آن‌ها به شرح زیر است:

مجموعه حضرت امام

مجموعه حضرت امام یا «هست امام»، مجموعه‌ای است مذهبی شامل مساجد، مقابر، کتابخانه و مدرسه علوم دینی که در بخش قدیمی شهر تاشکند واقع شده است. در سال ۲۰۰۷م. به مناسبت انتخاب شهر تاشکند به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام، این مجموعه بازسازی شد و بناهای جدیدی نیز در آن احداث گردید. در این مجموعه اداره مسلمانان ازبکستان، مدرسه براق‌خان (متعلق به قرن شانزدهم میلادی)، کتابخانه اداره مسلمانان و مقبره قفال‌چاچی قرار دارد.

مصحف عثمان

در محل کتابخانه اداره مسلمانان در مجموعه «هست امام»، یک قرآن خطی که بر روی پوست نوشته شده و منسوب و مشهور به مصحف عثمان است، نگهداری می‌شود. بنا بر اطلاعات موجود این قرآن در زمان حمله تیمور به بغداد به ازبکستان منتقل شده و در سال ۱۸۶۵م. پس از اشغال ازبکستان توسط روس‌ها به سن پترزبورگ انتقال یافت اما در سال ۱۹۱۸م. و پس از پیروزی انقلاب سوسیالیستی، به درخواست مسلمانان ازبکستان مجدداً به تاشکند منتقل گردید.

مقبره قفال‌چاچی

قفال‌چاچی، نام شخصی است که شغل او قفل‌سازی بوده و گویند که وی از جمله متکلمین و محدثین قرن سوم هجری قمری بوده است. قفال‌چاچی از علمای مورد احترام در این سرزمین بوده و مقبره او متعلق به سال ۱۵۴۱م. است.

حوزه علمیه و دانشگاه براق‌خان

این مدرسه در نیمه دوم قرن شانزدهم میلادی احداث شده و تا سال ۲۰۰۷م. اداره مسلمانان ازبکستان در این مدرسه قرار داشته است. براق‌خان از سلسله شیبانیان و حاکم تاشکند طی سال‌های ۵۱- ۱۵۲۵ میلادی بوده است. در محل مدرسه، قبر براق‌خان و

پدرش قرار دارد. قبلا در این مدرسه، علوم دینی آموزش می‌داده‌اند ولی در حال حاضر، این مکان به نمایشگاه و محل فروش صنایع دستی ازبکستان تبدیل شده است.

حوزه علمیه و دانشگاه کوکل تاش

مدرسه علمیه کوکل تاش از جمله مکان‌های مذهبی و علمی جمهوری ازبکستان است که در قرن شانزدهم میلادی و در اوج دوران شکوفایی علمی این ناحیه بنا شده است. در اوایل قرن هیجدهم و در زمان تسلط روس‌ها، این مدرسه همانند سایر مراکز دینی مورد بی‌احترامی و بی‌توجهی بود به گونه‌ای که از آن به عنوان انبار و کاروان‌سرا استفاده می‌شد. در حال حاضر این مدرسه که در جوار مسجد جامع خواجه عبیدالله احرار واقع شده، فعال بوده و به محل درس و بحث طلاب علوم دینی تبدیل شده است. شایان ذکر است که خواجه عبیدالله احرار از جمله شاگردان معروف خواجه بهاء‌الدین نقش‌بند و از پیروان طریقت نقش‌بندیه بوده است.

مقبره یونس خان

مقبره یونس خان نیز که از جمله اماکن مذهبی در شهر تاشکند است و در حال حاضر در محل دانشگاه اسلامی شهر تاشکند واقع گردیده در قرن شانزدهم میلادی و در زمان حکمرانی شیبانیان، توسط یونس خان از حکام شیبانی و جهت یادبود و احترام به متصوف معروف قرن سیزدهم میلادی، یعنی شیخان طهور، بنا نهاده شد.

گنجینه نسخ خطی انستیتو ابوریحان بیرونی

گنجینه نسخ خطی، پژوهشگاه خاورشناسی ابوریحان بیرونی فرهنگستان علوم جمهوری ازبکستان از جمله مکان‌های نگهداری تعداد زیادی از نسخه‌های قدیمی است که با توجه به تنوع موضوعها و مضامین این آثار، ارزش علمی و تاریخی زیادی دارد. بر اساس برآوردها، در این مخزن بیش از ۷۰ هزار جلد نسخ خطی که بیش از ۲۰ هزار عدد آن دست‌نویس و حدود ۵۰ هزار جلد آن چاپ سنگی است به زبان‌های پارسی، عربی و ازبکی نگهداری می‌شود.

مجموعه استقلال

میدان استقلال، مجموعه‌ای است که به مناسبت استقلال جمهوری ازبکستان در یک فضای سبز بسیار وسیع در مرکز شهر بنا شده است. این مکان قبل از استقلال ازبکستان به نام میدان سرخ خوانده می‌شد و مجسمه لنین در آن واقع بود. هم‌چنین رژه نیروهای نظامی در این مکان صورت می‌گرفت اما در سال ۱۹۹۲م. به میدان استقلال تغییر نام یافت.

در این میدان، مجموعه یادبود استقلال ازبکستان قرار دارد که عبارت است از تندیس یک زن ازبک و فرزند او در زیر نمادی از کره زمین که بر روی آن، نقشه ازبکستان به طور محسوسی برجسته نشان داده شده است. در زمان حاکمیت دولت اتحاد جماهیر شوروی، در این مکان مجسمه لنین قرار داشته است که بعد از استقلال ازبکستان، آن مجسمه برچیده شده و این سمبل که به مثابه امید و

آینده روشن برای ازبکستان است، ایجاد گردید. هم‌چنین زوج‌های جوان ازبک، در اولین روز شروع زندگی مشترک خود، به نشانه احترام به این مکان آمده و دسته‌گلی به تندیس این زن و فرزند اهدا می‌کنند.

هم‌چنین در حاشیه این میدان، بنای زیبایی یادبودی قرار دارد که از آن به مجموعه مادر غم‌دیده یاد می‌شود. در این مجموعه که در یک فضای سبز بسیار زیبا و وسیع ایجاد شده است تندیس پیرزنی ازبک قرار دارد که در انتظار بازگشت فرزندان خود از جبهه‌های جنگ به سر می‌برد و در مقابل وی، شعله آتشی برافروخته است که از سال ۱۹۷۵م. روشن نگه داشته شده است. گفته می‌شود که آتش اولیه آن، از محل مشعل جاویدان سرباز گمنام در میدان سرخ مسکو به این‌جا منتقل گردیده است. مجموعه مذکور، یادواره کشته‌شدگان مردم ازبک در خلال جنگ جهانی دوم است. این مکان به مناسبت بزرگداشت کشته‌شدن بیش از ۴۰۰ هزار نفر و مفقود شدن بیش از ۱۳۰ هزار نفر سرباز ازبک ایجاد شده که با توجه به جمعیت ۴ میلیونی آن زمان، رقم قابل توجهی است.

در حاشیه، دو ردیف عمارت به سبک ایوان‌های قدیم سمرقندی و بخارایی تعبیه شده است که در آن، نام کشته‌شدگان ۱۲ استان ازبکستان در لوح‌هایی به شکل برگ کتاب با ورق‌هایی از جنس برنج، حک گردیده است. در حال حاضر این مکان، به یکی از مناطق مهم ملی و تاریخی شهر تبدیل شده که از اقبال خوبی نیز نزد مردم و جهانگردان خارجی برخوردار است. هم‌چنین در مناسبت‌های ملی و به هنگام سفر مسوولین دیگر کشورها به ازبکستان، میهمانان دسته‌گلی به نشانه احترام به کشته‌شدگان جنگ به این تندیس اهدا می‌کنند.

نکته در خور توجه آن‌که بر روی ستون‌های چوبی این عمارت‌ها، کنده‌کاری‌های زیبایی مشاهده می‌شود که البته شبیه هم نیستند زیرا استادکاران ماهر از مناطق مختلف فرغانه، نمگان، سمرقند و ... در ساخت آن فعالیت داشته‌اند. در روز نهم ماه می که به عنوان روز گرامی‌داشت خاطره‌ی شهیدان نامیده شده است مردم در این‌جا جمع می‌شوند و در پای مجسمه‌ی «مادر غم‌دیده»، تاج گل نثار می‌کنند.

میدان امیر تیمور

میدان مرکزی شهر که در آن مجسمه تیمور لنگ سوار بر یک اسب قرار دارد به میدان امیر تیمور شهرت دارد. قبل از استقلال ازبکستان در این محل، مجسمه مارکس قرار داشت که در سال ۱۹۹۴م. این مجسمه جایگزین آن گردید. هم‌اکنون این میدان، سمبل شهر تاشکند به شمار می‌رود.

موزه سلسه تیموریان

این موزه در حاشیه میدان امیر تیمور قرار دارد که در سال ۱۹۹۶م. احداث شده است. در این موزه مجموعه‌ای از تابلوها، نقاشی‌های دیواری، صنایع دستی و برخی کتب قدیمی مربوط به دوران مختلف تاریخی ازبکستان، به خصوص دوره زمامداری تیموریان نگه‌داری می‌شود. گنبد این موزه، نمادی از گور امیر تیمور در سمرقند با قطر بیرونی ۷۰ متر و قطر درونی ۵۰ متر است. موزه دارای ۳ طبقه بوده و ارتفاع آن بالغ بر ۳۱ متر است.

برج تلویزیون تاشکند (تی وی باشنیا)

این برج در سال ۱۹۸۵م. با ارتفاعی در حدود ۳۷۵ متر ساخته شده است. برج مزبور از نظر ارتفاع، در بین ۸ برج بلند جهان قرار می گیرد.

اقتصاد ازبکستان

ازبکستان با ۴۴۷۴۰۰ کیلومتر مربع و جمعیت ۲۳ میلیون نفری پر جمعیت ترین جمهوری آسیای مرکزی محسوب می شود. این کشور در قلب آسیای مرکزی بین رودهای سیر دریا و آمو دریا قرار گرفته، با تمام جمهوری های آسیای مرکزی مرز مشترک دارد. موقعیت مرکزی و جمعیت این کشور موجب شده است که امروزه این جمهوری نقطه ارتباطی مناسبی برای کل آسیای مرکزی باشد. قسمت اعظم مرزهای ازبکستان از جلگه ها می گذرد که به توسعه حمل و نقل و ارتباطات اقتصادی با کشورهای دیگر کمک می نماید.

رشد اقتصادی ازبکستان پس از جنگ جهانی دوم آغاز شد. ازبکستان دارای زمین های حاصلخیز بسیاری است و یکی از بزرگترین تولیدکنندگان پنبه در جهان می باشد.

این کشور دارای ذخایر نفت، گاز، آهن و زغال سنگ است. ازبکستان بزرگترین تولید کننده ماشین آلات و صنایع سنگین در آسیای میانه است. از تولیدات دیگر این کشور می توان به کتان، گوشت و لبنیات اشاره نمود.

ازبکستان از سال ۱۹۹۵ عضو بانک جهانی است و تاکنون در جهت اجرای طرح های مختلف مبلغ یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار از این نهاد بین المللی وام دریافت کرده است.

ازبکستان در ۳۱ اگست سال ۱۹۹۱ با اعلام استقلال از شوروی سابق نه تنها وارث مشکلات مشترک باقیمانده برای تمام جمهوری ها مشترک المنافع از قبیل نزول کیفیت تولید محصولات، رشد تورم و غیره شد، بلکه هم چنین با مشکلات خاص اقتصادی خود از جمله اقتصاد تک محصولی، سطح پائین زندگی، وابستگی شدید به واردات نفتی و مشکلاتی از این قبیل رو به رو شد. شکست سیستم اشتراکی در پی شکست اتحاد شوروی در کشورهای اقماران طوریکه فشرده تا به ذکر آن پرداخته شد، عمده ترین مشکل بود سیر پیشرفت این کشورها را به تعویق انداخت. وقتیکه سخن از اقتصاد تک محصولی بمیان می آید مفهوم آن اینست: در دوران حیات شوروی هر منطقه منحیث یک رکن اقتصاد و صنعت نقش ویژه خود را داشت بطور مثال ازبکستان یک مولد پنبه بود که این محصول در مناطق صنعتی که بیشتر این صنایع در روسیه فعلی و جماهیراروپایی شوروی موقعیت داشت به مواد پخته تبدیل میشد. همینطور هریکی از این کشورها جایگاه خاص خود را داشت در مجموع کشورهای آسیای مرکزی نقش تولید کننده مواد خام یا مواد اولیه را دارا بود. فروپاشی این سیستم اقتصادی معضلات را برای تمامی جمهوریت ها و خصوصا برای ازبکستان در پی داشت. همان بود که رفع این معضل زمان طولانی را دربر گرفت و مساعی زیادی در این راستا صرف شد یکی از روش های که در این راستا ممد واقع شد تغییر تدریجی سیستم اقتصاد سوسیالیستی به اقتصاد خصوصی و جذب سرمایه گذاری سرمایه گذاران خارجی بود. هم اکنون اقتصاد بازار آزاد موقعیت خود را تا حدی تثبیت کرده است. خصوصی سازی در این کشور به تدریج در تمامی بخش های اقتصادی کشور به عنوان یک پدیده جدید آغاز شده است. بخش های عمده اقتصاد ازبکستان عبارتند از: زراعت، انرژی، مواصلات و مخابرات، تجارت و معادن و صنایع که ستون عمده اقتصاد ازبکستان را زراعت تشکیل می دهد.

به شرح بیشتر جزییات هریکی از ارکان اقتصاد این کشور تحت عناوین جداگانه طبق ذیل می پردازیم.

۱-زراعت:

یک قسمت بزرگ اقتصاد ازبکستان را زراعت و محصولات زراعتی تشکیل می دهد. البته باید یادآور شد که در زمان حاکمیت شوروی سابق سیستم تک محصولی بر اقتصاد زراعتی تمامی اقمار شوروی حاکم بود که بروی همین تقسیمات اراضی زراعتی ازبکستان اکثراً به کشت و زرع پنبه اختصاص یافته بود. مبنی بران لازم است تا بخش ها و تقسیمات ارضی این کشور را در ابعاد مختلف به بررسی بگیریم.

ازلحاظ زراعتی ازبکستان را می توان به ۳ منطقه تقسیم کرد.

مناطق کوهستانی و کوهپایه ای: ۲۱/۵٪ از خاک ازبکستان را در بر دارد و از جنگل و مرتع پوشیده شده است، باغ میوه و تاکستان در این منطقه یافت می شود. پرورش دام شغل اصلی مردم این سرزمین به شمار می رود.

مناطق زراعتی: این بخش ۱۸٪ تمام کشور را در بر می گیرد، فرغانه، چرچیق، انگرین، زرافشان، قشقه دریا، سرخان دریا و قسمتی از آمودریا در این منطقه قرار دارند که مهمترین و آبادترین بخش کشور را تشکیل می دهند. کشاورزی در این منطقه بستگی به آبیاری مصنوعی دارد. بیش از ۳ میلیون هکتار (۶/۹٪ کل کشور) زمین آبیاری می شود. پنبه، سبزیجات، میوه، برنج و علوفه از محصولات مهم در این مناطق محسوب می شوند.

مناطق کویری: این منطقه از قیزیل قوم تا فلات امتداد داشته، ۶۰٪ ازبکستان را شامل می شود که از نظر کشاورزی عقب مانده ترین بخش کشور محسوب می شود.

از اینکه مهمترین بخش اقتصادی ازبکستان، زراعت است و صنایع موجود نیز عمدتاً در جهت تامین نیازهای این سکتور و یا تبدیل محصولات زراعتی فعالیت می کنند. ولی نباید فراموش کرد که زراعت در ازبکستان در کل با مشکلات فقدان آب کافی برای آبیاری در پی تغییر مسیر دریاها در زمان حاکمیت شوروی سابق برای نجات دریای اورال از خطر خشکیدن مواجه شده است که در جهت رفع این معضل اقدامات ازسوی دولت همچون حفر کانالها و غیره صورت گرفته اما با آن هم برای دسته عظیم از جمعیت این کشور زمینه اشتغال را فراهم آورده است. در سال ۱۹۸۸م، حدود ۵۰ درصد جمعیت فعال کشور در فعالیتهای زراعی مشغول به کار بودند. نواحی حاصلخیز و مساعدی که سابقه کشت و زرع در آنها به چندین قرن قبل می رسد. «دره چو» در حد فاصل ازبکستان و قزاقستان،

حوضه رودخانه فرغانه در شرق، دره زرافشان و حواشی رودخانه‌های سیردریا و آمودریا، مهمترین این نواحی هستند. حوضه رودخانه فرغانه از حاصلخیزترین نقاط جهان به شمار می‌رود.

گندم یکی دیگری از جمله محصولات زراعی است که اراضی زیاد به کشت آن اختصاص داده شده است ولی مجموع تولید آن فقط ۲۵ درصد نیاز داخلی را برطرف می‌کند. کف، برنج، حبوبات، سبزی و میوه جات از دیگر محصولات زراعی ازبکستان است که ذیلاً به جزئیات عمده آنها پرداخته می‌شود.

الف- پنبه:

یکی از محصولات زراعتی این کشور که از شهرت خاص برخوردار است عبارت از پنبه میباشد. کشت پنبه از قدیم الایام از جمله محصولات مهم زراعتی ازبکستان بوده که در حیات اقتصادی این کشور نقش بارزی داشته است.

پنبه قدیمی ترین صنعت کشاورزی در ازبکستان محسوب می‌شود. ازبکستان دو سوم پنبه جمهوری های آسیای مرکزی را تولید می‌کند. این کشور چهارمین تولید کننده و سومین صادر کننده پنبه پس از آمریکا و چین در جهان به شمار می‌رود.

پنبه محصولی است که در حاصلخیزترین اراضی زراعتی زرع می‌شود حدود ۴۰ درصد از تولید زراعی کشور را تشکیل می‌دهد، اما از مجموع تولید این محصول فقط ۱۲ درصد آن در داخل مصرف می‌شود.

ب- ابریشم:

بعد از پنبه ابریشم نیز از جمله تولیدات با ارزش کشور ازبکستان است که اگرچه این ماده از کرمی خاص بنام کرم ابریشم بدست می‌آید اما ارتباط آن با کشت پنبه و اشجار ناگسستنی است بنابراین میتوان گفت که ابریشم یکی از محصولات غیر زراعتی و دارای سوابق تاریخی میباشد. سابقه پرورش کرم ابریشم در ازبکستان در دره فرغانه به قرن ۴ م بر می‌گردد که ارتباط زیادی با کشت پنبه دارد. زیرا درخت توت در مناطقی که پنبه کشت می‌شود، یافت می‌شود.

تهیه ابریشم در این کشور تاریخ طولانی دارد و بیشتر از آن در تولید نخ علاوه بر دیگر موارد استفاده می‌شود. از مجموع تولید نخ با استفاده از ابریشم، ۶۰ درصد آن در داخل آن کشور به مصرف می‌رسد و بقیه به خارج از کشور صادر می‌شود.

به همین ترتیب ازبکستان در قسمت ازدیاد تولید غلات و دیگر انواع حبوبات و میوه جات اقداماتی را در پی استقلال این کشور روی دست گرفته است که در گذشته (دوران شوروی سابق) هم البته درین راستا حایز مقام ویژه بوده است.

ج - حبوبات :

حین حیات شوری اراضی زراعتی ازبکستان برای کشت پنبه بنابر مساعد بودن آن اختصاص داده شده بود که با فروپاشی شوروی سیستم تک محصولی نیز متلاشی گشت. دولت ازبکستان پس از استقلال با همکاری برخی کشورها در جهت خود کفایی به لحاظ گندم و حبوبات اقداماتی را انجام داده و در این راستا مقادیری از زمین های زیر کشت پنبه را تبدیل به کشت گندم، حبوبات و دیگر محصولات زراعت کرده است. بزرگترین مزارع حبوبات در سمرقند و قشقه دریا قرار دارند. براساس برنامه ریزی های به عمل آمده، این کشور بزودی از واردات غلات بی نیاز خواهد شد. ازبکستان بزرگترین تولید کننده میوه و سبزیجات در کشورهای مشترک المنافع است که تولیدات آن ۶۰٪ تولیدات سی آی اس را تشکیل میدهد.

۲- مالداری :

با موجودیت اراضی قابل زرع و مساعد برای تربیت و پرورش احشام در ازبکستان، اهالی این کشور علاوه بر دیگر مشاغل به مالداری نیز مشغولند.

احشام معمولاً در مناطق قابل آبیاری وجود دارند و چراگاه های نسبتاً خشک برای پرورش گوسفند استفاده می شود. بیش از ۲۸ میلیون هکتار زمین برای کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرند که دو سوم آن برای پرورش حیوانات به کار می رود.

مالداری در نواحی کوهستانی و مرتفع ازبکستان ترویج یافته. کوههای مرتفع که در فصل زمستان توسط برف پوشانیده می شود، در بهار و تابستان سرسبز می شوند و علوفه لازم برای تغذیه حیوانات را فراهم می کنند. در این هنگام حیوانات که در فصل زمستان در روستاها و محلات دیگر نگهداری می شوند، برای چرا به کوه پایه ها برده می شوند. این شیوه امرار حیات که سالها وجود داشته و دسته های کوچ نشین بسیاری را به وجود آورده بود، اکنون فقط به کوچ گله های حیوانات محدود شده است. مالداری نیز همچون دیگر عرصه های اقتصادی در چند دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته است. پوست دامهای ازبکستان کیفیت مرغوبی دارد، اما به علت نبود تاسیسات و صنایع مورد نیاز برای تبدیل پوست به محصولات دیگر، فقط ۲۰ درصد پوست تولیدی در داخل کشور مصرف می شود.

۳- معادن و انرژی:

الف- انرژی:

ازبکستان یکی از مولدین عمده مواد نفتی خصوصاً گاز است که از این ناحیه سالانه میزان هنگفت پول به درآمد این کشور افزوده می گردد. با توجه به ذخایر گسترده نفت و گاز در حال حاضر ازبکستان بهترین ابزار برای چانه زنی با کشورهای خورد و بزرگ منطقه حتی فراتر از آن را بدست دارد و همچنان موجودیت حجم قابل ملاحظه این منابع انرژی را در تاثیر گذاری این کشور در منطقه و جهان نیز افزوده است.

برای اولین بار در وادی فرغانه در سال ۱۸۸۰ م معادن نفت و گاز کشف و استخراج آنها از سال ۱۹۰۴ شروع شد. بعدها ذخایر نفت و گاز در جنوب غربی ساساه جبال حصار و در قسمت جلگه ای استانهای قشقه دریا و بخارا کشف شد. معادن گاز در استان بخارا را نیز

در سال ۱۹۶۰ کشف کردند. ازبکستان دارای منابع انرژی طبیعی شامل گاز، نفت، ذغال سنگ است. این کشور سومین تولید کننده گاز طبیعی در بین کشورهای مشترک المنافع بعد از روسیه و ترکمنستان بوده و جزء ۱۰ تولید کننده عمده گاز در جهان محسوب می شود. ذخایر پیش بینی شده سوخت ازبکستان ۳ میلیارد تن نفت و ۲ تریلیون متر مکعب گاز است که بدین ترتیب از نظر ذخایر گاز مقام ۱۳-۱۵ را در جهان داراست. این کشور هم چنین ۳٪ ذخایر و ۵٪ تولید کشورهای مشترک المنافع را در دست دارد.

ازبکستان هم چنین نقش استراتژیکی در تجارت نیروی برق داشته و نیمی از تولید برق آسیای مرکزی را در اختیار دارد. افغانستان نیز در حال حاضر از برق وارداتی ازبکستان مستفید میگردد.

بیشترین بخش تولید انرژی در نیروگاه های تجاری از قبیل سیر دریا، تاشکند، نوایی، انگرین، نووانگرین انجام می پذیرد. نیروگاه هیدروالکتریک در چارواق و حاجی کنت و نیز ۱۹ نیروگاه هیدروالکتریک کشور بر روی رودخانه چرچیق احداث شده است.

در سال ۱۹۹۲م، میزان تولید گاز مایع حدود ۴۱ میلیارد متر مکعب و تولید نفت خام ازبکستان ۳ میلیون بشکه بوده است. با اکتشافات اخیر، در حوضه فرغانه و سمنگان در آینده میزان تولید این دو محصول افزایش خواهد یافت و انتظار می رود ازبکستان از این مواد به خودکفایی برسد

ب - معادن:

ازبکستان از لحاظ منابع معدنی نیز غنی است. طبق محاسبات انجام شده در این کشور بیش از ۷۵۰ نوع مواد معدنی در ازبکستان یافت می شود که ارزش تقریبی آن براساس ارزیابی کار شناسان غربی ۳ هزار میلیارد دلار برآورده شده است. ازبکستان در سطح جهانی از نظر تولید طلا هشتم، از نظر ذخایر اورانیوم هفتم و از نظر تولید آن ۱۲-۱۳ است. دیگر منابع چون سنگ آهن (آهن، تیتان، منگنز، کروم) فلزات رنگی (مس، سرب) فلزات نادر (ولفرام، مولیبدن، قلع، بیسموت، جیوه) و فلزات قیمتی (طلا، نقره) نیز یافت می شود.

معادن عمده دیگری نیز علاوه بر موارد متذکره در زیر بستر این سرزمین گنجیده است که تاثیر گذاری نقش ازبکستان در منطقه آسیای مرکزی حایز اهمیت مزیدی می باشد. ازبکستان در زمان حاکمیت شوروی سابق نیز از هر لحاظ دارای برجستگی هایی بود، از آنجاکه مبحث اصلی در اینجا تشریح وضعیت اقتصادی این کشور است مبنی بر آن میتوان گفت که ازبکستان دارای اقتصاد پیشرفته تر در مقایسه با دیگر کشورهای آسیای مرکزی بود. از معدنیات دیگری که در ازبکستان قابل دریافت است میتوان از " گاز طبیعی، نفت، زغال سنگ، طلا، نقره، اورانیوم، مس، تنگستن، آلومینیوم و سنگهای ساختمانی مهمترین معدنیات این سرزمین هستند. حوضه های فرغانه، سیردریا، آمودریا و همچنین اطراف شهرهای تاشکند و بخارا مراکز عمده استخراج معدنیات مذکور می باشد.

زغال سنگ دیگر ماده سوختی است و نقش عمده در حیات اقتصادی و صنعتی این کشور بازی می نماید. تولید ذغال سنگ در فاصله چهل سال بمقدار ۲/۵ برابر ارتقا یافته است.

طلا یکی از مهمترین منابع معدنی این سرزمین است، این ماده با بالاترین کیفیت یعنی درجه خلوص ۹۹/۹۹ استخراج می شود. ازبکستان هشتمین کشور صادر کننده طلا در جهان است و میزان تولید آن در سال ۱۹۹۰م، حدود ۷۵ تن بوده است.

موجودیت منابع فوق العاده معدنی در ازبکستان زمینه های صنعتی شدن این کشور را در عرصه های مختلف مساعد ساخته و در حال حاضر توجه بیشتری به این منطقه معطوف شده و در حوالی چهار میلیون از شهروندان این کشور در بخش صنعت مشغول به کار هستند. لازم به ذکر است که قسمت وسیع صنایع ازبکستان به اموراتی چون تصفیه نفت گاز و نساجی و... اختصاص دارد که مواد خام آن از منابع داخلی این کشور تدارک دیده می شود. طبق ارقام بدست آمده در ازبکستان " حدود ۲۰۰۰ کارخانه وجود دارد که در بیش از ۱۰۰ رشته صنایع فعال هستند ۴۵٪ کارخانه ها در بخش صنایع سنگین ۳۵٪ در بخش صنایع سبک و بقیه در بخش صنایع غذایی مشغول به فعالیت هستند. صنایع در این کشور به صورت یک مجموعه مرتبط به یکدیگر است. پیشرفته ترین بخش صنایع عبارتند از صنایع سبک، صنایع غذایی، صنایع شیمیایی، صنایع ماشین سازی، صنایع ماشینهای ساختمانی، هواپیما و تراکتور سازی، ماشین های پنبه پاک کنی و صنایع نساجی.

مواصلات و مخابرات:

راه آهن ازبکستان دولتی است، تا تاریخ اول مارچ ۱۹۹۵ طول راه آهن مورد بهره برداری شده در ازبکستان ۳۶۵۵/۷ کیلومتر بوده که ۲۷۰ کیلومتر آن برقی است. عرض خطوط آهن ازبکستان ۱۵۲۰ میلی متر و مطابق استاندارد شوروی است.

ازبکستان یک سیستم نسبتاً مطلوب حمل و نقل جاده ای دارد و شبکه داخلی حمل و نقل قسمت اعظم کشور و خصوصاً بخش متراکم آن را در بر می گیرد. مجموع طول جاده های ازبکستان ۴۳۳۱۸ کیلومتر است که شامل ۳۲۴۳ کیلومتر جاده بین المللی، ۱۸۵۸۲ کیلومتر جاده دولتی و ۲۱۴۹۳ کیلومتر جاده محلی است. روکش ۲۱۷۴۲ کیلومتر از جاده های مذکور ترکیبی از آسفالت - بتن، ۳۳۶ کیلومتر دارای بتن و ۱۷۷۰۸ کیلومتر دارای روکش سیاه است و مابقی جاده ها شنی یا خاکی هستند. در مجموع ۹۵/۴٪ جاده های ازبکستان دارای روکش مناسب هستند. هم چنین ۶۸۶۷ عدد پل مجموعاً به طول ۱۵۵ کیلومتر در ازبکستان وجود دارد.

در قسمت خدمات ارتباطی و مخابراتی نیز باید گفت که مخابرات در ازبکستان زیر نظر وزارت ارتباطات که اداره امور مخابراتی را به عهده دارد انجام می شود.

شاخص های اقتصادی:

بعد از آنکه روسیه اقمارشوروی سابق را وادار به انتشار و چاپ پولهای ملی ایشان ساخت کشور ازبکستان نیز همچون دیگر کشورهای عضو شوروی در نوامبر ۱۹۹۳ پول ملی خود را بصورت موقتی بنام «سوم-کوپن» منتشر کرد. متعاقبا در جون ۱۹۹۴ پول رایج خود را به نام «سوم» به بازار عرضه کرد.

بعد دیگر اقتصادی کشور مطالعه روابط متقابل نیروی کار و منابع تولید از یکطرف و از طرف دیگر سهم بخش های اقتصادی در تولید ناخالص ملی ازبکستان است.

بطور مثال طبق احصایه سال ۲۰۰۶ بخش زراعت ۲۷,۶٪ - صنعت ۲۹,۴٪ - خدمات ۴۳٪ سهم در تولید ناخالص ملی این کشور را بخود اختصاص داده است. همچنان ازبکستان دارای نیروی کاری مطلوبی است که رقم آنرا از مجموع ۲۵-۲۸ میلیون نفوس این کشور ۱۴,۴ میلیون نفر ذکر کرده اند، براساس ارقام سال ۱۹۹۵م قسمت اعظم این نیروی کاری بشری در عرصه زراعت (۴۴٪) مشغول کار میباشد، به همین ترتیب در قدم دوم صنعت (۲۰٪) و دیگر خدمات (۳۶٪) نیروی کاری این کشور را در خود مشغول کرده است.

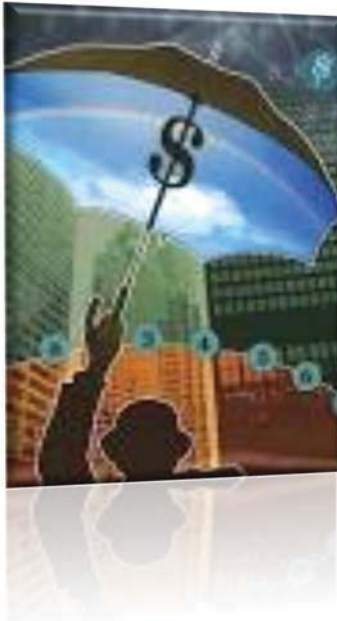
ثبت شرکت در ازبکستان

- ۱- دریافت گواهی ثبت نام شرکت
 - ۲- دریافت گواهی تأسیس شرکت (دو کپی از پروانه کار و اساسنامه) و قرار داد اجاره
 - ۳- باز کردن یک حساب بانکی موقت در بانک محلی، انتقال سی درصد سهم شراکت هر مؤسس به آن حساب و پرداخت بهای ثبت
 - ۴- ثبت شرکت در اداره محلی و دریافت گواهی آن
 - ۵- تهیه مهر شرکت
 - ۶- ثبت نمونه امضاء مدیرعامل و مدیر مالی (حسابداری) شرکت
 - ۷- باز کردن یک حساب دائمی در بانک محلی
- جهت کسب اطلاعات بیشتر از وب سایت www.doingbusiness.org بازدید فرمایید.

سرمایه گذاری در ازبکستان

در قانون سرمایه گذاری ازبکستان حمایت و تضمین حقوق سرمایه گذاری خارجی، بهره مندی از اعتبار، انتقال اعتبار، بازگشت اصل و سود سرمایه و در صورت بروز اختلاف، نحوه برطرف نمودن آن پیش بینی شده است. در قانون ازبکستان دولت، آورده سرمایه گذاران را ضمانت می کند. نکات زیر درباره ایجاد شرکت های بازرگانی با سرمایه خارجی در ازبکستان از اهمیت بیشتری برخوردار است:

- سرمایه مجاز یک شرکت بازرگانی با سرمایه خارجی نمی تواند کمتر از صد هزار دلار باشد.
 - یکی از سهامداران شرکت بازرگانی باید تابعیت خارجی داشته باشد
 - سهم سرمایه گذار خارجی نباید کمتر از سه درصد باشد
- مزایا و مشوق های در نظر گرفته شده برای سرمایه گذاران خارجی:

در ازبکستان شرکت هایی که سرمایه های مستقیم بخش خصوصی خارجی را جذب می نمایند از پرداخت مالیات بر درآمدهای حاصل از فعالیت اصلی، مالیات بر ملک، مالیات بر توسعه زیرساخت های اجتماعی، ابادانی محوطه ها، مالیات محیط زیست، مالیات شرکت های صنایع کوچک و تخصیص هزینه ها برای صندوق راهسازی کشور معاف هستند. دوره زمانی معافیت های مالیاتی بر اساس میزان سرمایه گذاری از ۳ تا ۷ سال متغیر می باشد.

مزایای مالیاتی فوق الذکر با شرایط ذیل اعمال می گردد:

- استقرار شرکت در مناطق کم اشتغال مانند جمهوری قره قالپاقستان، قشقه دریا، سیر دریا، سرخان دریا، خوارزم و هم چنین در مناطق روستایی استان نوایی، اندیجان، نمنگان و فرغانه.
 - انجام سرمایه گذاری مستقیم بخش خصوصی بدون دریافت ضمانت از دولت ازبکستان
 - مشارکت شرکای خارجی در سرمایه اولیه دست کم به میزان ۵۰٪
 - تخصیص سرمایه گذاری مستقیم خارجی پس از ثبت دولتی شرکت
 - جذب سرمایه گذاری های خارجی به شکل ارز معتبر خارجی یا دستگاه ها و ماشین آلات جدید با فناوری مدرن
 - تخصیص درآمد حاصل از این معافیت های مالیاتی به سرمایه گذاری مجدد
- ☞ در صورت نامساعد شدن شرایط سرمایه گذاری بر اثر قوانین آینده، مزایا و معافیت های ارائه شده در تمامی مدت پیش بینی شده معتبر خواهد بود.

برای کسب اطلاعات بیشتر از وب سایت های زیر دیدن فرمایید:

<http://www.uzinfoinvest.uz/>

www.pwc.com

<http://uzinfoinvest.uz>

نظام گمرکی ازبکستان

عوارض گمرکی وارداتی ازبکستان شامل موارد ذیل است:

- ۱- عوارض گمرکی مبتنی بر ترجیحات تعرفه ای متقابل (کامله الوداد) بر اساس موافقتنامه کشور ازبکستان با برخی از کشورهای خارجی
- ۲- عوارض گمرکی از کالایی که مبدأ آن مشمول کشورهای بند قبلی نیست، دو برابر نرخ عوارض گمرکی کامل الوداد خواهد بود. مگر اینکه بر اساس قانون گمرکی یا امضای موافقت نامه تجارت ترجیحی یا آزاد، تخفیف یا معافیت برای آن کشور وجود داشته باشد.
- ۳- مالیات بر ارزش افزوده از همه کشورهای مشمول دو بند قبلی این قانون دریافت می شود.
- ۴- عوارض گمرکی فصلی / در شرایط ویژه
- ۵- عوارض گمرکی ویژه و ضد دامپینگ

طبق موافقتنامه تعرفه ترجیحی بین ایران و ازبکستان، ۲۷ قلم کالا مشمول کاهش عوارض ورود برای هریک از دو کشور می باشد.

علاقمندان جهت کسب اطلاعات بیشتر می توانند از لینک ذیل بازدید نمایند:

<http://www.iatatravelcentre.com/UZ-Uzbekistan- customs-currency-airport-tax-regulations- details.htm>

نشانی سایت برای مشاهده تعرفه های وارداتی و صادراتی کشورها:

http://www.wto.org/english/tratop_e/tariffs_e/tariff_data_e.htm#top

نظام مالیاتی ازبکستان

امروزه هدف دولت ازبکستان از برقراری مالیات تنها درآمد برای دولت نیست بلکه ابزاری تشویقی در سازندگی و راه اندازی کسب و کارهای پایدار برای ارتقاء تولید و بازدهی بیشتر در این کشور به شمار می رود.

تمام اشخاص حقیقی و حقوقی مقیم و غیر مقیم که در خاک ازبکستان فعالیت اقتصادی انجام می دهند باید مالیات بر درآمد پردازند. تعیین میزان معافیت مالیاتی بر اساس قوانین و مقررات توسط مجلس ملی تصویب و به اداره مالیات ابلاغ می شود. شرکت ها در ازبکستان در دوسال اول کار خود مالیات کمتری پرداخت می کنند. سرمایه گذاری های مشترک و شرکت های خارجی مانند بانک ها و بیمه های ازبکی کمترین میزان مالیات را می پردازند.

تغییراتی که در قوانین مالیاتی ازبکستان ایجاد شده فضای سرمایه گذاری و فعالیت را برای شرکت های خارجی فراهم نموده است. بر اساس قانون میزان بخشش مالیاتی نباید بیشتر از پنجاه درصد میزان مالیات مقرر باشد.

علاقمندان جهت کسب اطلاعات بیشتر می توانند از وب سایت www.internationaltaxreview.com بازدید به عمل آورند.

بانک های ازبکستان:

در ازبکستان ۳۸ بانک با بیش از شش هزار شعبه در سراسر کشور فعالیت می کنند. این بانک ها شامل دو بانک دولتی، چهارده بانک خصوصی، شانزده بانک سهامی و شش بانک خارجی از جمله بانک صادرات ایران، بانک مشترک ازبک-ترکیه و بانک ازبک - داوو هستند. نرخ بهره در ازبکستان بسته به نوع سرمایه گذاری، مدت زمان و میزان اعتبار و وام درخواستی از بانک متفاوت خواهد بود. به طوری که نرخ بهره از ۳ تا ۲۸ درصد و مدت وام از ۱ تا ۳ سال می باشد.

علاقمندان جهت کسب اطلاعات بیشتر می توانند از وب سایت انک مرکزی ازبکستان به نشانی www.cbu.uz بازدید به عمل آورند.

قوانین ارزی ازبکستان

بر اساس قوانین ارزی ازبکستان ورود و خروج ارزهای خارجی (از گمرکات، مرز و فرودگاه) باید توسط اظهارنامه انجام شود و رعایت قوانین انتقال ارز برای همه اتباع این کشور و اتباع سایر کشورها الزامی است. بر اساس آخرین تغییرات قوانین ارزی، مشتری بانک برای گرفتن ارز خارجی باید حساب ویژه ای افتتاح کند. اگر ارز خارجی خریداری شده در هفت روز کاری، از لحظه ای که پول به حساب وی واریز شده مورد استفاده قرار نگیرد بانک می تواند آن را خریداری نموده و در آینده به خریدار دیگری بفروشد.

قوانین کنسولی ازبکستان

بر اساس قوانین کنسولی ازبکستان، اتباع خارجی می توانند به صورت شخصی، تجاری، گردشگری، سرمایه گذاری، تفریحی، تحصیلی و درمان به این کشور سفر کنند. روادید اتباع خارجی توسط کنسولگری ازبکستان در کشور مربوطه با موافقت اداره کنسولگری وزارت خارجه ازبکستان صادر میشود. اداره کنسولگری ازبکستان بر اساس دعوتنامه ای که با ترتیب معین در وزارت خارجه این کشور توسط اشخاص حقیقی و حقوقی ارایه شده، تأییدیه را برای صدور ویزا به نمایندگی خارجی می فرستد. دعوتنامه به صورت درخواست ویزا برای اتباع خارجی تنظیم شده است.

مدارک لازم برای دریافت روادید کشور ازبکستان:

- اصل گذرنامه و تصاویر صفحات اول آن
- تکمیل فرم روادید
- دو قطعه عکس ۳*۴
- رزرو هتل جهت اخذ میزای توریستی
- گواهی اشتغال به کار جهت ویزای تجاری
- مبلغ پرداختی برای انواع روادید متفاوت است که می بایست به دلار پرداخت شود.

نشانی سفارت ازبکستان در تهران: خیابان پاسداران، بالاتر از چهارراه شهید لواسانی، خیابان بوستان، کوچه نسترن، پلاک ۶.

تلفن: ۲۲۸۳۲۰۷۱ - ۲۲۲۹۹۷۸۰

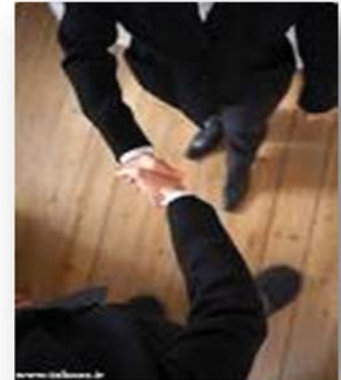
آداب و رسوم

ازبک ها سعی می کنند با زبان ازبکی و یا روسی در مذاکرات صحبت کنند و کمتر به زبان انگلیسی تسلط دارند.

روند مذاکرات تجاری در این کشور کند و وقت گیر است.

مذاکرات با ازبک ها نیاز به صبر و حوصله دارد و تصمیم گیری با صرف زمان زیادی صورت می گیرد. بیشتر مردم در ازبکستان به دنبال کالاهای با دوام و با قیمت مناسب هستند. برگزاری پرشکوه نماز اعیاد فطر و قربان و مراسم جشن های نوروز و بازسازی مدارس و مساجد برای ازبک ها از اهمیت بالایی برخوردار است.

نزدیک به ۸۰ درصد مردم ازبکستان مسلمان هستند و پیروان ادیان دیگر در اقلیت قرار دارند.

نان برای ازبک ها ارزش بسیار فراوانی دارد. آنها هرگز نان را با چاقو نمی برند و آن را با دست تکه می کنند.

سوالات متداول:

- لطفاً فهرستی از واردکنندگان یا صادرکنندگان محصولات X را معرفی نمایید؟

جهت دریافت فهرست واردکنندگان یا واردکنندگان محصولات مختلف باید از طریق جستجوگرهای اینترنتی فهرست های مورد نظر را اخذ نمود. هم چنین از طریق وب سایت **yellow page** ازبکستان به نشانی <http://www.yellowpages.uz> نیز می توان فهرست برخی شرکت های ازبکی را دریافت کرد.

- چه محصولاتی را می توان از ازبکستان وارد نمود؟

جهت وارد کردن کالاهای مختلف باید به دونکته توجه کرد: اول نیاز بازار داخلی و میزان استقبال از برند ازبکی آن کالا در داخل کشور و دوم شهرت و اعتبار شرکت های ازبکی در تولید آن کالا و هم چنین قیمت تمام شده آن.

- چه محصولاتی را می توان به ازبکستان صادر نمود؟

کالاهای مورد نیاز، قابل رقابت بودن با محصولات مشابه، برآورد هزینه سربار احتمالی

وب سایت های مفید:

کتاب زرد ازبکستان

www.yellowpages.uz

سایت اطلاع رسانی دولت ازبکستان

www.gov.uz

سایت اطلاع رسانی شرکت های خارجی در جهان

www.businessmonitor.com

سایت اطلاع رسانی مبادلات جهانی

www.trademap.org

سایت اداره ملی آمار ازبکستان

www.indexmundi.com

سایت اتاق بازرگانی ازبکستان

www.chamber.uz

وزارت امور خارجه ازبکستان

www.mfa.uz

سایت سفارت ازبکستان در انگلستان

www.uzbekembassy.org

سایت سرمایه گذاری ازبکستان

<http://www.uzinfoinvest.uz>